

Bondarchuk Olena, Lysetska Nataliya. Conceptual Translation: to the Question of Transfer of Culturally Specific Text Elements (German and Ukrainian). The article deals with the culturally branded vocabulary as one of the main folding facilities for the transfer of languages. It focuses on translatology as a separate branch of modern translation studies, defines translation as a three-dimensional concept in the triad “language, text, culture” and describes translatology as a discipline in terms of differences between linguistic and conceptual translation. This exploration focuses on conceptual translation as a means of cultural transmission. Scopos is the main lever for determining the techniques of translating non-equivalent vocabulary. It is important to convey not what is read or heard, but what is said and thought about, given the function, the communicative purpose of the source text. Linguistic translation is not sufficient to solve this task, so conceptual translation should be used. The problem with culturally marked vocabulary is the difference between the source and target languages. This includes both explicit and implicit and intertextual cultural relations in texts. Special attention is paid to the concept as the basic concept of linguistic and cultural studies. The presence of the concept in the consciousness of a certain linguoculture testifies to its cultural significance and relevance for native speakers. At comparison of two cultures there are full or partial lacunas and thus specificity of the certain linguistic community is established. Culturally marked vocabulary certainly refers to the lexical layer, for understanding which it is not enough just to know the vocabulary and grammar, it is necessary to have certain competences in intercultural communication, to know about traditions, customs, habits, typical behavior of native speakers. The problem of neologisms for translators is briefly described. Steps are proposed to didacticate the translation of culturally marked vocabulary in theoretical courses and practical translation exercises. This is a description, reconstruction, interpretation, definition of cultural significance. Several basic ways to translate culturally marked vocabulary are considered. The article emphasizes the importance of a translator as an intermediary between two cultures and the importance of his level of professionalism for adequate and appropriate translation.

Keywords: vocabulary, realities, neologisms, lacunas, concepts, culture, scopos, translatology, conceptual transfer.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2020-13-7>

УДК 81:159.922

Наталія Бурка

ОБҐРУНТУВАННЯ МЕЖ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ДЛЯ ЛІНГВО-КОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті з погляду лінгво-когнітивних міждисциплінарних наукових пошуків на основі класичних надбань психології запропоновано новий підхід до розв’язання проблеми обґрунтування раціональних меж підліткового віку людини, що має забезпечити адекватне використання результатів лінгвістичних досліджень у суміжних із нею галузях знання. На підставі аналізу суперечливої взаємодії наслідків, що характеризують особливості онтогенезу та філогенезу підлітка як об’єкта лінгво-когнітивного розгляду сформульовано визначення особливостей його психологічного навантаження у взаємодії з макро- та мікросоціальним оточенням. Окреслено одночасну супервентну дію багатьох причин формування загальної поведінки підлітка на результати його комунікативної соціалізації та показано, що чинники, комплекси яких визначають характер саморозвитку його комунікативної практики, мають різну природу й вирізняються інтенсивністю їх дії на специфіку мовленнєвої поведінки. Шляхом системного зіставного аналізу змістового насичення концептуальних основ наукових праць Р. А. Абдурахманова, Б. Г. Ананьєва, Л. І. Божович, Л. Вовканич, С. Крася, В. В. Давидової, І. В. Дубровіної, Е. Ериксона, І. С. Кона, В. Ф. Моргуна, Д. П. Сидоренка, М. М. Смирнягіної, Н. Ю. Ткачової й інших щодо питань установаження причин і меж підліткового віку людини, з’ясовано ступінь варіювання цих меж у психології. На цій підставі сформовано графічний образ площини альтернатив визначень меж підліткового віку людини в наукових працях із психології, за допомогою якого встановлено, що, по-перше, у лінгво-когнітивних дослідженнях доцільно визначати підлітковий вік людини межами від 8-ми років до 19 включно з подальшим його диференціюванням на початковий період (8–9–10–11 років), середній (12–13–14–15 років) і завершальний (16–17–18–19 років).

Ключові слова: лінгво-когнітивне дослідження, підлітковий вік, межі, періоди.

Вступ. Сучасний стан стрімкого розвитку різноспрямованих лінгво-когнітивних досліджень породжує багато нових питань міждисциплінарного характеру. До них насамперед потрібно віднести назрілу необхідність термінологічної уніфікації описів загальновідомих когнітивних явищ, розробки відповідних вербально-графічних моделей та образів, спроможних відігравати роль ефективних пропедевтично-наочних засобів для ознайомлення дослідників-

початківців із міждисциплінарними концептуальними ідеями когнітивістики, систематизації низки причинно-наслідкових зв'язків фактів, здобутих на стиках суміжних із когнітивістикою наук тощо.

Не менш важливим серед інших постає й питання встановлення меж підліткового віку в лінгвокогнітивних дослідженнях. Передусім, може здатися, що воно не є особливо складним, оскільки неодноразово, як відомо [4; 7], вирішувалося представниками фізіологічних, медичних, психологічних, соціологічних й інших гуманітарних наук.

Але між ними й навіть у межах деяких із них дискусії щодо встановлення чітких меж підліткового віку тривають і досі (див. [4]), а в їхніх результатах спостерігаємо певні розбіжності. На нашу думку, само собою це цілком закономірно. Причин для виникнення розбіжностей у питанні встановлення меж підліткового віку існує багато. Провідною серед них, безсумнівно, виступає суперечлива взаємодія наслідків, що характеризують особливості онтогенезу та філогенезу підлітка як об'єкта кожної зі згаданих наук. Саме ці особливості визначають і специфіку та рівень розвитку навичок комунікативної поведінки підлітка як прагматично структуровану систему реалізації лінгвокогнітивних процесів і можливість співвіднесення результатів розвитку з віком дитини. При цьому існує загальновідома вікова різниця, хоча й незначна, у динаміці розвитку світосприйняття в дівчаток і хлопчиків.

Методи та методика дослідження. За умов, що таким чином складаються, й виникає неминуча множина часткових ознак, безліч яких дає змогу дослідникам установлювати межі підліткового віку лише статистичним шляхом, із похибкою в 1–2 роки. Більше того, оскільки в сучасному концептуальному баченні лінгво-когнітивних явищ представники фізіологічних, медичних, психологічних і соціологічних наук переважно виходять із положення про те, що під чинниками та наслідками комунікативної поведінки людини потрібно завжди вбачати їхні певні комплекси, то наявні розбіжності у вирішенні питання, що нами розглядається, стають об'єктивно неминучими. Зрозуміло, що ті самі особливості ми маємо враховувати в процесі обґрунтування раціональних меж підліткового віку для лінгвокогнітивних пошуків.

Проте поряд із методологічною неминучістю існування певної похибки перед нами постає питання міждисциплінарного характеру, пов'язане із забезпеченням можливості прямого використання результатів лінгвокогнітивних досліджень будь-яких феноменів комунікативної поведінки представників підліткового віку для їх об'єктивного сприйняття в суміжних із лінгвістикою галузях наукового знання про людину.

Тому **метою** започаткованого нами теоретичного пошуку є обґрунтування диференціації підліткового віку для міждисциплінарних лінгвокогнітивних досліджень шляхом встановлення його раціональних меж.

Результати та дискусії. На підставі узагальнення інформації, опублікованої в джерелах [4; 7], було сформульовано таке визначення особливостей психологічного навантаження підлітка.

Психологічне навантаження підліткового буття людини спрямоване передусім на вироблення комунікативних навичок в умовах активних внутрішніх і зовнішніх конфліктів індивіда, що виникають під час адаптації його особистості до ортодоксальних вимог культур мікро- та макросоціумів, що оточують його, і характеризується, із фізіологічного погляду, прискореним фізіологічним розвитком підлітка, його статевим дозріванням, нестабільністю фізіологічного стану тощо; із погляду психології – важкими внутрішніми конфліктами, різкими змінами настрою, загостреним почуттям гідності й статевої приналежності, прямолінійністю, категоричністю, нездатністю до компромісу, виникненням рефлексії як форми самосвідомості, послабленням авторитету батьків й інших дорослих, спробами контролю своєї поведінки та частими, а інколи й критичними психологічними станами.

Навіть без проведення додаткового аналізу стає зрозуміло те, що, по-перше, одночасний вплив багатьох причин формування мовленнєвої поведінки підлітка є, безсумнівно, супервентним на результати його комунікативної соціалізації; по-друге, чинники, комплекси яких визначають характер саморозвитку комунікативної практики підлітка, мають різну природу та вирізняються інтенсивністю їхньої дії на його мовленнєву поведінку. Саме за цих обставин причинно-

наслідкові залежності процесів, що відбуваються в духовному бутті підлітка, можуть бути кількісно описані в когнітивній лінгвістиці лише статистично.

Відомо [5], що важливими факторами впливу на перебіг процесу становлення навичок комунікативної поведінки є соціолінгвальні чинники, етнокультурне середовище й відмінності лінгвального розвитку підлітка. Дослідимо цю проблему з погляду зв'язку зазначених груп факторів із результатами визначення раціональних меж підліткового віку для проведення лінгвокогнітивних досліджень.

Так, пов'язуючи мовленнєву поведінку індивіда з набуттям ним соціального досвіду, більшість психологів (див. [3]) вважають, що в підлітковому віці треба виокремлювати два основних періоди – молодший підлітковий (11–13 р.) та підлітковий (13–16 р.) вік.

Спираючись на середні показники життєвого циклу людини в міжнародній схемі його вікової періодизації з урахуванням односпрямованості й незворотності часу його життя (див. [1, с. 55]), підлітковий вік індивіда будемо обмежувати періодом 13–16 років для хлопчиків і 12–15 – для дівчаток. При цьому чітко вказуємо, що йому передують другий період дитинства (8–12 років для хлопчиків та 8–11 – для дівчаток).

Характеризуючи вікові періоди психічного й особистісного розвитку, звертаючись до загальних напрацювань психологічної науки, Р. Абдурахманов [1] акцентує увагу на тому, що на стадії підліткового віку людина, з одного боку, набуває навичок працьовитості, вираженого почуття обов'язку й прагнення до досягнення успіхів, розвитку пізнавальних і комунікативних умінь, постановки перед собою та виконання реальних завдань, націленості гри й фантазії на кращі перспективи, активного засвоєння інструментальних і предметних дій, орієнтованості на виконання конкретного завдання тощо. З іншого боку, Р. Абдурахманов підкреслює виникнення у підлітка комплексу меншовартості, передчуття приреченості протягом життя залишатися посередністю, марності докладених зусиль, втрати трудової активності й т. ін.

У цій самій праці [1, с. 55–56] на підставі аналізу робіт Д. Б. Ельконіна, Л. І. Божович, В. В. Давидова, І. В. Дубровіної, І. С. Кона, В. Ф. Моргуна, Н. Ю. Ткачової запропоновано таблицю систематизації психологічних характеристик вікових періодів розвитку дитини від народження до моменту закінчення ним школи. У ній підлітковий період розвитку дитини обмежено інтервалом в 11–18 років (молодші підлітки 11–14 р. та старші підлітки 14–18 р.).

Водночас автор цілком справедливо зазначає такі відомі з психології суперечливі чинники, що суттєво впливають на специфіку перебігу саморозвитку особистості підлітка, як слаборозвиненість його трудових навичок, уникнення ним складних завдань і ситуацій змагання з іншими людьми, плутанина соціальних ролей, зсув і змішування тимчасових перспектив тощо, а також становлення особистісного світогляду, експериментування поведінки в різних ролях, узяття на себе лідерства в групах однолітків або підпорядкування їм, поява думок про майбутнє, сьогодення й минуле, концентрація душевних сил на пізнанні взагалі та самопізнанні зокрема, вплив статево-рольової фіксації, змішування форм статево-рольової поведінки, безлад у моральних і світоглядних баченнях тощо. І це, на нашу думку, є важливим, оскільки зайвий раз свідчить про головні надбання сучасної психології щодо розуміння супервентної сутності впливу зовнішніх (соціальних) і внутрішніх (генетично-індивідуальних) чинників на перебіг когнітивних процесів адаптування підлітка до ортодоксальної реальності та культури соціуму, що його оточує.

У цьому світлі зрозумілими стають ідеї І. Кулагіної й В. Колюцького [6, с. 122–123] про підліткову епоху, яку вони поділяють на молодший підлітковий вік (12–15 р.) та старший (15–17 р.). Звернуто увагу на те, що криза молодшого підліткового віку (15 р.) пов'язана з необхідністю зміни свого місця в суспільстві у зв'язку з новим розумінням себе як дорослого, а криза старшого підліткового віку (17 р.) виникає внаслідок вступу дитини в доросле життя, зміною стилю життя, виду діяльності та кола спілкування.

Лише на рік більшим від попереднього є інтервал підліткового віку, що визначено у відомій праці Б. Ананьєва [2, с. 110], який пропонував обмежувати його 13–16 роками для хлопчиків і 12–15 – для дівчаток. При цьому він також підкреслює, що в антропології й

психіатрії, педіатрії та геронтології частіше застосовують більш спеціальні класифікації періодів росту зрілості, з одного боку, й інволюційних періодів – з іншого. Причину розбіжностей у визначеннях вікових меж підліткового періоду в різних галузях наукового знання автор пояснює тим, що в них головну увагу приділяють об'єктивним ознакам початку та завершення кожного вікового періоду, довжина якого може варіювати в різних індивідів.

В обсязі емпіричного дослідження вікових меж стабільного періоду підліткового віку й початку нормативної кризи переходу до юності авторка наукової праці [8, с. 59–60] вживає такий його поділ на окремі фази: адаптація до підліткової кризи – 8 клас (11–14 р.), стабільний період підліткового віку – 9 клас (14–15 р.), передкритична фаза кризи переходу до юнацтва – 10–11 класи (15–16 р.), критична фаза кризи переходу до юнацтва – 11 клас (16–17 р.). Отже, визначені М. Смірнягіною загальні межі підліткового віку становлять 11–17 років.

Відомий американський психолог Е. Еріксон запропонував [9, с. 135–153] одну з найбільш повних психологічних класифікацій вікових періодів соціалізації індивіда. У ній розглянуто вісім послідовних стадій або етапів розвитку ідентичності особистості, протягом яких людина робить вибір між двома альтернативними варіантами виконання вікових і ситуативних завдань свого розвитку. При цьому Е. Еріксон виходив із припущення, згідно з яким характер вибору має тенденцію віддзеркалюватися на всьому наступному житті, його успішності або неуспішності й безпосередньо впливає на професійну діяльність й організаційну поведінку працівника. Для дослідження ним виокремлено вісім стадій життєвого циклу. Зокрема, індивіда у віці 5–11 років він розглядає як дитину, а період його життя від 11 до 20 років вважає підлітковим.

У багатьох випадках для більш чіткого окреслення меж застосування отримуваних результатів, автори досліджень членують кожен період соціалізації індивіда на більш дрібні його вікові відрізки. Так, у праці [7] під час статистичної обробки результатів, подібно до логіки публікації [8], загальну вибірку підліткового віку учасників експерименту (11–18 р.) поділено ще на три таких підвибірки – I (11–13 років), II (14–16 років), III (17–18 років).

Викладене свідчить про досить широку альтернативність визначень меж підліткового віку людини, наявних у розглянутих нами наукових працях. Типовими ознаками цих визначень є додатковий поділ загальних меж підліткового віку людини на фази або періоди становлення її особистості й диференціювання їх за гендерною приналежністю індивідів. Крім того, у кожному окремому випадку на варіативність результатів обґрунтування меж підліткового віку суттєво впливають мета дослідження, природа, тип, вид, форма когнітивного явища, що розглядається, та вихідні припущення щодо особливостей його саморозвитку. За наявності зазначених умов і виникає об'єктивна раціональність уживання дослідниками варіативних вікових меж підліткового періоду буття індивіда. Унаслідок цього в психології, педагогіці, соціології, психіатрії, юриспруденції та багатьох інших науках до складу об'єктної сфери яких так чи інакше входять когнітивні й ментальні явища чи процеси, досі не виникало питання жорсткої уніфікації меж підліткового віку людини. Звідси неважко зрозуміти, що подібна закономірність є природною, а отже, має бути цілком притаманною й лінгвокогнітивним дослідженням.

Проте проблема, що нами розглядається, полягає, передусім, у тому, що в царині міждисциплінарних пошуків назріла об'єктивна необхідність обґрунтування раціональних меж підліткового віку, які забезпечуватимуть пряме перенесення результатів лінгвокогнітивних досліджень явищ, пов'язаних із духовним буттям підлітка, у суміжні з лінгвістикою галузі наукового знання.

Для подальшого викладу міркувань щодо шуканих вікових меж підліткового буття людини звернемося до рис. 1.

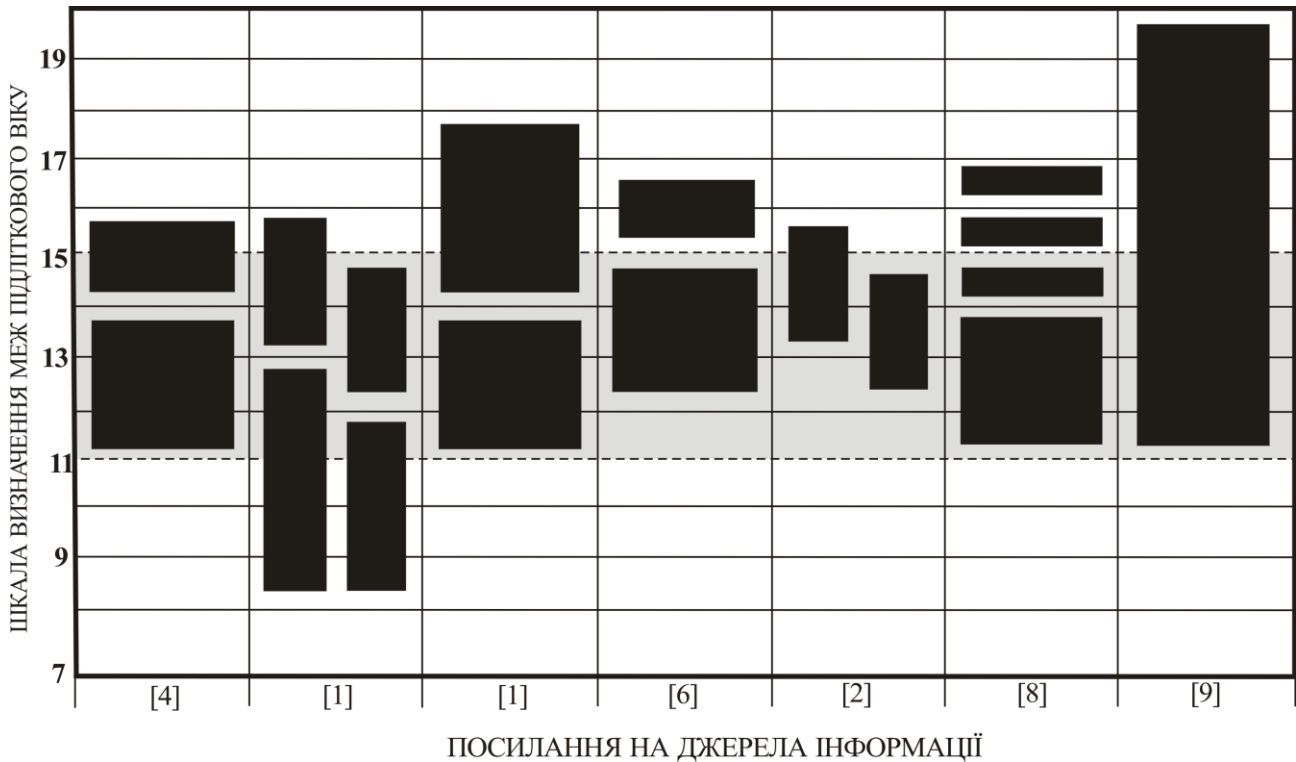

Рис. 1. Площина альтернатив визначень меж підліткового віку людини в наукових працях із психології

Ми бачимо, що на вертикальній осі цього рисунка зображено шкалу визначення меж підліткового віку людини. Зі свого боку, горизонтальну його вісь поділено на рівні відрізки, між штрихами яких містяться посилання на джерела наукової інформації про визначення меж підліткового віку їхніми авторами. Завдяки цьому ми й отримуємо можливість наочних уявлень про загальну картину варіювання альтернатив визначень меж підліткового віку людини в наукових працях із психології.

Звернемо також увагу на те, що в колонках рисунка, позначених джерелами [1; 3; 6; 8], зображено два й більше (колонка джерела [8]), прямокутника. Це вказує на те, що автори публікацій пропонують поділяти загальний час перебігу підліткового віку на його окремі періоди. Крім того, одночасною наявністю в колонках джерел [1; 2] двох вертикальних прямокутників відображено відповідні вікові показники підліткових періодів – для хлопчиків (ліва колонка), для дівчаток (права колонка). Водночас суцільний прямокутник над позначкою джерела [9] указує на те, що автор цієї праці не вдається до диференціювання загального підліткового віку людини.

Опрацювавши таким чином результати графічного моделювання типової картини варіативності визначень і практичного використання дослідниками показників підліткового віку індивіда, переконуємося в тому, що:

- по-перше, усі без винятку автори будують свої додаткові концептуальні положення щодо визначення підліткового періоду особистого та соціального розвитку людини навколо певних цілком логічних і перевірених багатовіковою психологічною практикою вікових показників, обмежуваних 12–15 роками (виокремлено тонуванням на рис. 1). Це, на наше переконання, свідчить про природно-генетичне існування базового періоду підліткового віку людини в площині її онтогенезу;
- по-друге, поділ загального підліткового віку на декілька періодів та зниження межі його початку сягає помітки в 11 років в авторів праць [3; 1; 8; 9] і навіть вісім років у джерелі [1]. В останньому випадку йдеться про період початку офіційної соціалізації дитини в умовах шкільного макросоціуму;

- по-третє, у низці аналізованих нами праць верхню межу підліткового віку людини піднято до таких позначок: 16 [3; 1; 2], 17 [6; 8], 18 [1] та 20 років [9]. Це, як свідчить контекст праць, пов'язано, передусім, із проблемами філогенезу людини, а також із рівнем соціально-економічного розвитку соціуму, що її оточує.

Висновки. Виходячи з доведеної вище об'єктивної неминучості варіативності меж підліткового віку людини та результатів аналізу додаткової інформації з проблеми, що розглядається, ми отримуємо підстави зробити такі висновки.

Для підвищення ефективності використання результатів міждисциплінарних лінгво-когнітивних досліджень процесів та явищ комунікативної поведінки підлітка виникає сенс її розгляду у двох вікових масштабах – великому й малому. За цих умов розгляд когнітивних явищ у великому масштабі має охоплювати весь підлітковий вік (8–19 років включно). Щодо малого масштабу, то в разі такого розгляду дослідження доцільно проводити в таких межах періодів підліткового віку: початковий період (8–9–10–11 років), базовий (середній) (12–13–14–15 років) та завершальний період (16–17–18–19 років). Це не виключає проведення міждисциплінарних когнітивних досліджень в обсязі суміжних періодів: початковий і базовий (8–19 років) або базовий та завершальний (12–19 років), необхідність виконання яких виникає в разі вивчення закономірностей перебігу перехідних і кризових станів психіки підлітка.

Ми також сподіваємося, що за всіма аналізованими ознаками запропоноване диференціювання меж підліткового віку може в перспективі відіграти важливу роль конвенційного теоретичного інструментарію уніфікації методологічних процедур виконання міждисциплінарних досліджень у гуманітарних науках взагалі та лінгво-когнітивних пошуках зокрема.

References

1. Abdurahmanov, Rinat. 1999. *Vozrastnaya psihologiya. Ontogenez psihicheskikh processov i lichnosti cheloveka*. Moskva: NOU "Sovremennyy gumanitarnyy institut".
2. Anan'ev, Borys. 2001. *Chelovek kak predmet poznaniya*. SPb.: Pyter.
3. Belinskaya, Elena and Kulykova, Yryna. 2000. "Predstavleniya podrostkov o svoem socialnom budushchem". *Mir psihologiyi* 4: 135–147.
4. Vovkanych, Liubomyr and Kras, Stanislav. 2017. "Analiz shem vikovoi periodyzatsii postnatalnoho ontogenezu liudyny". *Sportyvna nauka Ukrainy Lvivskogo derzhavnoho universytetu fizychnoi kultury* 6 (82): 9–17.
5. Entsyklopediya suchasnoi Ukrainy. 2007. Dytiache movlennia. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=24396
6. Kulagina, Irina & Koliuckyi, Vladimir. 2015. *Psihologiya razvitiya i vozrastnaia psihologiya: polnyi zhiznennyi tsykl razvitiya cheloveka*. Moskva: Akademicheskii proyekt.
7. Sydorenko, Denys. 2016. "Vozrastnie aspekty zrelosti stanovleniya sotsialnogo Ya shkolnikov". *Akmeologiya* 2(58): 87–93.
8. Smirniagina, Mayia. 2009. "Vozrastniye granitsy i psihologicheskoe sodержanie stablynogo perioda podrostkovogo vozrasta". *Vestnik Yuzhno-uralskogo gosuderstvennogo universyteta. Seriya "Psihologiya"* 5 (138): 56–61.
9. Erikson, Erik. 1996. *Detstvo i obshchestvo*. SPb.: Lenato, AST, Fond "Universitetskaja kniga".

Бурка Наталия. Обоснование границ подросткового возраста для лингвокогнитивных исследований.

В статье с точки зрения лингвокогнитивных междисциплинарных научных изысканий на основе классических достижений психологии предлагается новый подход к решению проблемы обоснования рациональных границ подросткового возраста человека, что должно обеспечить адекватное использование результатов лингвистических исследований в смежных с ней областях знания. На основании анализа противоречивого взаимодействия последствий, характеризующих особенности онтогенеза и филогенеза подростка как объекта лингвокогнитивного рассмотрения, формирует определение особенностей его психологической нагрузки во взаимодействии с макро- и микросоциальным окружением. В статье раскрывается одновременное супервентное влияние множества причин формирования общего поведения подростка на результаты его коммуникативной социализации, а также показывается, что факторы, комплексы которых определяют характер саморазвития его коммуникативной практики, имеют разную природу и отличаются интенсивностью их действия на специфику речевого поведения. Путем системного сопоставительного анализа содержательного насыщения концептуальных основ научных трудов Р. А. Абдурахманова, Б. Г. Ананьева, Л. Божович, Л. Вовканич, С. Крася, В. В. Давыдовой, И. В. Дубровиной, Э. Эриксона, И. С. Кона, В. Ф. Моргуна, М. М. Смирнягиной, Н. Ю. Ткачевой и др. относительно вопросов установления причин и границ подросткового возраста человека, выяснили степень варьирования этих границ в психологии. На этом основании сформирован графический образ плоскости альтернатив определений границ подросткового возраста человека в научных трудах по психологии, при помощи которого определяется, что в

лингвокогнитивных исследованиях целесообразно определять подростковый возраст человека пределами от 8 до 19 лет включительно с последующим его дифференцированием на: начальный период (8–9–10–11 лет), средний период (12–13–14–15 лет) и завершающий период (16–17–18–19 лет).

Ключевые слова: лингвокогнитивное исследование, подростковый возраст, границы, периоды.

Burka Nataliia. The Substantiating of the Adolescent age Boundaries for Linguistic and Cognitive Research.

In the article from the standpoint of linguo-cognitive interdisciplinary scientific research on the basis of classical achievements of psychology the author offers the original approach to solving the problem of substantiating the rational limits of adolescence. The author advances the view that such an approach should ensure the adequate use of linguistic research in related fields. Following the analysis of the contradictory interaction of the consequences that characterize the features of adolescent's ontogenesis and phylogeny as an object of linguo-cognitive consideration, the paper defines the characteristics of his/her psychological loading in the course of interaction with the macro- and micro-social environment. The author outlines a simultaneous supervening influence of a number of reasons for the formation of general adolescent behaviour on the results of his/her communicative socialization. It is also shown that the factors whose complexes determine the nature of his/her communicative practice self-development are different in nature and vary according to the intensity of their impact on speech behaviour. By a systematic comparative analysis of the conceptual foundations of scientific works by R. A. Abdurahmanov, B. G. Ananyeva, L. I. Bozhovich, V. V. Davydova, I. V. Dubrovina, E. Erickson, D. B. Elkonin, I. S. Kon, V. F. Morgun, L. Vovkanych, S. Kras, D. P. Sidorenko, M. M. Smyrnyagina, N. Yu. Tkachova and others focused on the issues of defining the limits of adolescence, the author reveals the degree of variation of these limits used in the field of psychology. On this basis, a graphic image presenting the alternatives of the limits of adolescence outlined in psychological research, which allowed us to state that in lingual-cognitive research it is advisable to define the age of adolescence between the years 8 and 19 with its further differentiation into the following periods: the initial period (8-9-10-11 years old), the middle period (12-13-14-15 years old) and the final period (16-17-18-19 years old).

Key words: linguistic and cognitive research, adolescence, boundaries, periods.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2020-13-8>

УДК 81'255.2:811.111

Larysa Verhun

PECULIARITIES OF TRANSLATION OF NEW ENGLISH DIGITAL EDUCATION TERMINOLOGY INTO UKRAINIAN

The paper elaborates the issue of the recent tendencies of translation of new digital education terminology from English into Ukrainian. The study is pertinent due to a wide use of such terminology during the COVID-19 pandemic and consequently the usage of standardized and unified terminology is quite relevant and timely. This study aims to analyze the peculiarities of rendering of English digital education terminological neologisms into Ukrainian. The sources of the data for this research are the e-education websites, European Commission documents on digital education, scholarly articles, and «Innovations in the vocabulary of the English language at the beginning of the 21st century: English-Ukrainian dictionary» compiled by Zatsnyy and Yankov. The results are based on the analysis of the ways of translation of 80 lexemes, which were selected from the sources mentioned above. The results of the translational analysis of this terminology showed a tendency to translate such lexicon from English into Ukrainian by means of transcoding and loan translation. Approximately 49 % of the selected terms are rendered via transcoding, loan translation is used to create 39 % of the Ukrainian equivalents, descriptive translation is applied for rendering 10 % of the terms, usage of analogues constitutes approximately 2 % of the Ukrainian equivalents. One more tendency revealed by the study is transferring of the abbreviated forms of the English digital education terms into the Ukrainian language without graphical changes. Additionally, the analysis revealed the problem of unification and standardization of translation equivalents since a certain number of the English digital education terms lack unified Ukrainian equivalents, which can cause ambiguity. This research fills the theoretical gap in the description and explanation of the modern tendencies of rendering the newly emerged digital education terminology from English into Ukrainian. The author opines that solution of the problem of the nature of the adequacy of Ukrainian translation equivalents to the English digital education terminology contributes to the development of translation aspects of lexicography.

Key words: digital education terminology, ways of translation, transcoding, loan translation, descriptive translation, analogues, unification and standardization of terminology.

Introduction. Rapid development of the digital environment has a powerful influence on all spheres of life. David Crystal points out that the Internet will have the greatest influence on the English language in the 21st century [1]. This results in the appearance of new lexemes. As postulated by Panko, the emergence of new terms is natural since development of terminological systems is a permanent